

27. 06. 2014

Tanja Häyrynen 2.7.2014

Dnro POPELY

LOPPURAPORTTI

Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry

sosiaalisen tilinpäätöksen esiselvityshanke

Auli Mikkola
30.4.2014

1. Hankkeen toteuttajan nimi: Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry

2. Hankkeen nimi : Sosiaalinen tilinpito-esiselvityshanke
Hankkeen tunnus: 20518

3. Yhteenveto hankkeesta:

Esiselvityshankkeen tarkoituksena on selvittää sosiaalisen tilinpidon toteuttamisen mahdollisuudet ja hyödyt. Sosiaalinen tilinpito on käytännön työkalu tulosten oikeudenmukaiseen arviointiin organisaatiossa, joilla on muitakin tavoitteita kuin vain taloudelliset tavoitteet.

Hankkeen aikana hankittiin tarvittavaa tietoa ja tutustuttiin käytännön esimerkkeihin, miten sosiaalista tilinpitoa käytetään ja millaisiin tarpeisiin tilinpito vastaa.

Hankkeen aikana ei kuitenkaan järjestetty koulutuksia tai kursseja joihin olisi voitu osallistua.

Esiselvityshanke aloitettiin tammikuussa 2014. Alussa kerättiin taustatietoa siitä mitä tarkoitetaan sosiaalisella tilinpidolla ja tutustuttiin kirjallisuuteen. Käytännön kokemuksia kerättiin puhelinpalavereissa ja tutustumalla toimiviin sosiaalisiin tilinpitoihin. Lopussa kartoitettiin oman yhdistyksen tarpeita sosiaaliselle tilinpidolle ja miten se käytännössä vastaa tarpeeseen.

Loppuraportin kirjoittaminen tapahtui toukokuussa 2014.

Loppuraportissa päädytään sosiaalisen tilinpidon pitämiseen, tosin se vaatii ylimääräistä resurssia ainakin ensimmäisiksi kerroiksi.

4. RAPORTTI

4.1. ESISELVITYKSEN TAUSTA JA TARVE

Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry on vuonna 2002 perustettu yleishyödyllinen yhdistys jonka tarkoituksena on tukea alueemme nuorisotyötä ja nuoriin kohdistuvaa sosiaalityötä. Yhdistys toteuttaa alueellisia ja paikallisia hankkeita, joiden avulla nuorten aktiivisuutta ja vastuullisuutta pyritään lisäämään ja syrjäytymistä ehkäisemään. Yhdistys kehittää nuorten parissa tehtävää nuorisososiaali- ja kasvatustyötä yhteistyössä muiden näillä aloilla toimivien tahojen kanssa.

Vuonna 2013 Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry:n järjestämiä etsivän nuorisotyön, työpajatoiminnan ja avotyömällisen perhetyön palveluja on Haapajärvellä, Pyhäjärvellä, Kärsämäellä ja Reisjärvellä. Vuonna 2013 yhdistyksen eri toiminnoissa oli mukana noin 2000 nuorta ja nuorta aikuista.

Rahoitusta toimintaamme saadaan useasta eri lähteestä. Rahoittajille ja yhteistyökumppaneille raportoitaessa toiminnastamme ja tuloksistamme joudumme aina miettimään onko toiminta ollut riittävän tehokasta ja kertovatko vain pelkät luvut toimintamme tuloksista ja saavutuksista. Olemme jo pitkään miettineet, onko olemassa jotakin keinoa tuoda esille se hyvä, jota toimintamme kokonaisvaltaisesti tuottaa. Ja mitä mieltä ovat em. 2000 nuorta ja aikuista, jotka ovat toiminnassamme mukana.

Olemme kuulleet sosiaalisesta tilinpäätöksestä, mutta sen sisältö on jäänyt hämärän peittoon, emmekä ole koskaan ennättäneet ottaa selvää sosiaalisesta tilinpäätöksestä. Nyt tämän hankkeen avulla yritän selvittää mitä sosiaalinen tilinpäätös on, vastaako se yhdistyksemme tarpeisiin ja onko se hyvä keino kertoa rahoittajille ja yhteistyökumppaneille kokonaisvaltainen hyvä jota yhdistyksemme tuottaa. Lisäksi haluan selvittää onko tilinpäätöksen tekeminen työlästä ja millaisella resurssilla sitä voi tehdä.

4.2. HANKKEEN TOTEUTUS

Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry aloitti hankkeen tammikuussa 2014 vuoden alusta. Aluksi haluttiin selvittää mitä sosiaalinen tilinpito tarkoittaa ja onko siitä apua yhdistyksemme tarpeisiin.

Sosiaalisen tilinpidon malleja etsittiin kirjallisuudesta ja erilaisten toimijoiden kotisivuilta.

Sosiaalisen tilinpidon malleja vertailtiin työyhteisössämme ja niistä valittiin toimintaamme parhaiten vastaavat.

Olimme puhelimitse yhteydessä joihinkin toimijoihin joilta saimme käytännön neuvoja ja kokemuksia sosiaalisesta tilinpidosta.

Valitettavasti kursseja tai koulutusta ei juuri hankeaikana järjestetty, johon olisimme voineet osallistua.

4.3. AIKATAULU

Hanke aloitettiin tammikuussa 2014 tutustumalla erilaisiin sosiaalisen tilinpidon malleihin.

Helmi-maaliskuussa kerättiin materiaalia ja kokemuksia sosiaalisesta tilinpidosta.

Toukokuussa kirjoitettiin loppuraportti ja kesäkuussa hankkeelle tehtiin maksatushakemus.

4.4. HANKKEEN RESURSSIT

Hankkeelle palkattiin osa-aikainen työntekijä joka aloitti oman toimen ohella tutustumaan ja vetämään hanketta päätökseen.

Osa-aikaisuus ei ole hyvä asia, sillä aineistoon ei ennätä perehtyä kokonaisvaltaisesti. Toisaalta on hyväkin, että hankeaika oli pitkä sillä asiaa ennätti pohtia myös muissa työtehtävissä ja huomata millaisiin tarpeisiin sosiaalinen tilinpito voisi vastata.

4.5. HANKKEEN KUSTANNUKSET JA RAHOITUS

Hankkeelle haettiin rahoitusta Keskipiste-Leader ry:n toimintaryhmästä.

Hankkeen kustannuksiksi hyväksyttiin 10 000,- € johon sisältyy 1000,- € yksityisrahoitusosuus.

Kustannukset:

Henkilöstökulut	7311,75 €
Vuokrakulut	378,91 €
Puhelin ja tietoliikenne	36,32 €
palkanlaskenta	55,34 €

yhteensä 7782,32 €

5. MITÄ SOSIAALINEN TILINPÄÄTÖS ON JA MIHIN SITÄ VOIDAAN KÄYTTÄÄ?

”Sosiaalinen tilinpito on sekä tuloksia raportoiva että kehittävä ja osallistava arviointimenetelmä” (Björk & Siltanen 2009, 2).
On siis puhuttava ensin sosiaalisesta tilinpidosta. Tilinpidon lopputuloksena syntyy sosiaalinen tilinpäätös.

Sosiaalinen tilinpidon keskeisenä tarkoituksena on tehdä organisaation sosiaaliset tulokset näkyviksi siis tehdä näkymätön työ näkyväksi. Toiminnan tuloksia ei ole kuitenkaan helppo todentaa ja täytyy myös miettiä millaisia tuloksia halutaan tuoda esiin ja kenelle.

Sosiaalista tilinpitoa voidaan hyödyntää monenlaisiin tarkoituksiin.

- antaa organisaatiolle mahdollisuuden raportoida sosiaalista tulostaan todennettujen tosiasioiden pohjalta ”vahvistamattomien” väittämien sijasta.
- tarjota sidosryhmille, rahoittajille ja toimeksiantajille lähtökohdan, jota vasten ne voivat arvioida, missä määrin organisaatio täyttää lupaamansa sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tavoitteensa.
- lisää sidosryhmien kiinnostusta organisaation tarkoitukseen, tavoitteeseen toimintatapaan ja etiikkaan.
- mahdollistaa tiedon antamisen sidosryhmille koskien toiminnan laatua ja tuloksia verrattuina muuhun vastaavaan toimintaan.
- tuo organisaation ainutlaatuiset arvot näkyville.
- antaa johdolle mahdollisuuden seurata, ohjata ja kehittää toimintaa järjestelmällisesti ja tehokkaasti sekä muodostaa pohjan toiminnan laadun varmistamiselle ja kehittämiseksi.
- antaa kaikille organisaation sidosryhmille mahdollisuuden osallisuuteen sekä tarkoituksenmukaisen pohjan tulevista tavoitteista ja toimintatavoista päättämiseen.
(Björk&Siltanen 2009,7)

Sosiaalisen tilinpidon oppaassa (Marttila 2007) kehoitetaan ensin miettimään ja kuvaamaan organisaationsa arvot, mission, vision ja strategian ennen kuin aloitetaan pitämään sosiaalista tilinpitoa. Näin on helpompi määrittää tavoitteet mihin toiminnalla pyritään ja siten tiedetään mitä mitataan.

6. SOSIAALISEN TILINPIDON KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYÄ

Sosiaalisessa tilinpidossa käytetään kirjanpidosta tuttuja käsitteitä ja ovat tässä Vastuunkantajat- mallin mukaisia. (Merenmies&Kostilainen)

Sosiaalinen tilinpito = etukäteen määritellyn ajanjakson tavoitteiden toteutumisen järjestelmällinen seuranta ja raportointi.
Tilikausi= ajanjakso jonka aikana tavoitteiden toteutumista seurataan.

Budjetti = organisaation etukäteen määrittämät tililuokat, tavoitteet ja indikaattorit.

Tililuokka= toisiinsa liittyvien sosiaalisten tavoitteiden kokonaisuus.

Indikaattori= sosiaalisen tavoitteen saavuttamisen todentamiseksi seurattua asiaa ja sille määriteltyä tasoa.

Kirjanpito= vuoden kestävä työvaihe, jossa mitataan asioita ja kerätään tietoa yhteen.

Kirjanpitoaineisto= kerätty materiaali (esim. kyselyt ja vastaukset)

Kirjanpitäjä= vastuuhenkilö joka kokoaa sosiaalisen tilinpäätöksen.

Tilinpäätös= budjetin mukainen raportti sosiaalisista tuloksista.

Tilintarkastaja= tarkastaa tilinpäätöksen ja antaa ulkopuolisen lausunnon toteutumisesta ns. tilinpäätöskertomuksen.

Mittausväline on usein haastattelu, kysely tai joku muu organisaation määritelmä menetelmä.

7. SOSIAALINEN TILINPITO ON PROSESSI

Organisaation arvopohjan (missio, visio, strategia ja arvo) pohjalta määritellään sosiaaliset tavoitteet. Myös keskeisten sidosryhmien määrittäminen on tärkeää, koska se vaikuttaa tavoitteisiin ja tiedetään mitä halutaan seurata.

Seuraavaksi määritellään tililuokat ja nimetään ne asiakokonaisuuksittain. Indikaattorit ja tavoitetaso tulee myös määritellä tässä yhteydessä. Tavoitteelle asetetaan sekä määrällinen että laadullinen mittari. Mittareiden ja tavoitteiden selkeä määrittäminen on tärkeää, että jokainen työntekijä tietää mitä ollaan tekemässä ja johto tietää toimia niin, että tavoitteisiin päästään.

Sosiaalisen tilinpidon tarkoitus on suunnitella ja tehdä yhdessä näkymättömästä näkyvää. (Björk&Siltanen 2009,3.)

Työvoimaa ja resurssia täytyy irrottaa sosiaalisen tilinpidon tehtäviin ja sopia organisaatiossa kuka vastaa kirjanpidosta, siis kuka on kirjanpitäjä.

Seuraavaksi määritellään ajanjakso, jonka aikana tilinpito tehdään, siis määritellään tilikausi. Yleensä se on yksi kalenterivuosi, mutta voidaan sopia muitakin ajanjaksoja.

Kun kaikki materiaali on kerätty ja kirjattu ylös suunnitelmien mukaisesti tilikauden päätyttyä saadaan aikaan tilinpäätös, jonka johto hyväksyy.

Tämän jälkeen ulkopuolinen tilintarkastaja tarkastaa tilinpäätöksen ja antaa tilintarkastajan lausunnon ja tilinpäätöskertomuksen.

Tulosten viestittäminen sidosryhmille tapahtuu tässä vaiheessa. Jo sosiaalisen tilinpidon suunnitteluvaiheessa tulee mieltä jo sidosryhmille viestittämistä. Mitä tuloksia organisaatio haluaa viestittää. Ympyrä tavallaan sulkeutuu.

8. ESIMERKKEINÄ UUSIX-VERSTAAT JA LIEVESTUOREEN SETTLEMENTTI RY

Olen tutustunut erilaisiin toimijoihin, jotka ovat pitäneet toiminnastaan sosiaalista kirjanpitoa. Googlettamalla löysin lukuisia sosiaalisia tilinpäätöksiä, osa oli jo ”vanhoja”, mutta osa toimijoista jatkaa sosiaalisen tilinpidon pitämistä. Tutustuttani näihin erilaisiin tilinpitoihin huomasin, että niitä oli hyvin monenlaisia. Kaikki halusivat tuoda esiin näkymättömän työn, mutta silti osan tilinpäätös jäi vaisuksi.

Halusin keskittyä sellaisiin esimerkkeihin, jotka vastaavat lähinnä Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry:n kaltaisia toimijoita. Jotka harjoittavat työpajatoimintaa tai sosiaalista työllistämistä sekä muuta nuorten kanssa tehtävää sosiaali – ja kasvatustyötä.

8.1 UUSIX-VERSTAAT

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston Uusix-verstaat ovat tehneet sosiaalisen tilinpäätöksen jo vuodesta 2006. (Uusix-verstaan sosiaalinen tilinpäätös numero 6 liitteenä.)

Uusix –verstaiden päätavoitteet olivat:

- kuntouttavassa työtoiminnassa olevien henkilöiden työ- ja toimintakyvyn parantaminen, ylläpitäminen ja arviointi monipuolisen palveluvalikoiman avulla.
- kustannustehokkuuden ja kokonaistuloksellisuuden osoittaminen.
- selkeä ja tehokas toiminta, sekä yhteistyä sidosryhmien kanssa.
- osaava, innovatiivinen, motivoitunut ja suvaitsevainen työyhteisö.

Sosiaalisessa tilinpidossa on 4 tavoitteita vastaavaa tililuokkaa.

Tililuokka 1: asiakkaat ja vaikuttavuus

Vuoden 2012 aikana tehtiin henkilöstökysely, johon osallistuivat henkilökunnan lisäksi työharjoittelussa, kuntouttavassa työtoiminnassa, työkokeilussa ja työelämävalmennuksessa olevat henkilöt, kaikkiaan 206 vastaajaa. Lisäksi käytiin arviointikeskustelu n. 3 kk välein vastaajan ja työnjohtajan kesken. Arviointikeskusteluja oli vuoden aikana yhteensä 626 kpl.

Lisäksi tilinpitoon tehtiin sidosryhmäkysely ja vastauksia saatiin 175 kappaletta.

Tililuokka 2: talous ja resurssit

Myynnin raportointi ei onnistunut toivotusti ja huomattiin, että kaikkia tehtyjä työtunteja ei oltu kirjattu ylös, varsinkaan niitä joita ei laskutettu. Jatkossa Uusix-verstaat kirjaavat kaikki työtunnit ylös, koska ne ovat tärkeä osa toimintansa strategiaa.

Tililuokka 3: prosessit ja rakenteet

Tässä tililuokassa kuvataan prosessit ja palvelut, johtaa näistä prosesseista tavoitteet ja niille mittarit, laatia monikulttuurisuusstrategia ja viedä se käytäntöön sekä tehdä pajakohtaiset tulokortit.

Tililuokka 4: osaaminen ja uudistuminen

Tässä tililuokassa selvitetään mihin koulutuksiin ja kehittämisprojekteihin on vuoden aikana osallistuttu suunnitelmien mukaisesti.

Uusix-verstaat saivat vuoden 2012 Helsingin kaupungin johtajan laatukilpailun voiton sekä tunnustus valtakunnallisessa laatukilpailussa.

8.2 LIEVESTUOREEN SETTLEMENTTI RY

Lievestuoreen Settlementti ry:n sosiaalinen tilinpäätös on vuodelta 2009, jossa ei tehdä raporttia kustakin toimintamuodosta erikseen vaan pyrkii löytämään sellaisen seuranta- ja raportointitavan, että samoilla mittareilla voidaan tarkastella kaikkia settlementin toimintoja.

Heidän sosiaalisessa tilinpäätöksessään oli 6 tililuokkaa.

Tililuokka 1. Lievestuoreen Settlementti ry:n toiminta on yleishyödyllistä.

Tässä tililuokassa oli selvitetty mm. yhdistyksen säännöt, toiminta-ajatus.

Tililuokka 2. Settlementin toiminta tukee ihmisen hyvää elämää.

Tässä tililuokassa on mitattu asiakkaiden mielipiteitä toiminnasta.

Tililuokka 3. Settlementin toiminta tukee elämän kestävästä kasvusta.

Tässä tililuokassa on mitattu asiakkaiden mielipiteitä toiminnasta.

Tililuokka 4. Settlementin toiminta tukee yhteisöllisyyttä/kylähenkeä.

Tässä tililuokassa olevia asioita ei mitattu vuonna 2009.

Tililuokka 5. Lievestuoreen settlementti tuottaa hyötyä Lievestuoreen kylälle.

Tässä tililuokassa kerrotaan millainen Lievestuoreen settlementti on työnantajana ja veronmaksajana. Mitä toimintaa settlementti järjestää kyläläisille. Millaisia projekteja settlementillä on, jotka vaikuttavat koko kylän kehittämiseen ja paljonko projektirahaa on kunnan ulkopuolelta toimintaan saatu.

Tililuokka 6. Settlementti on hyvä työyhteisö.

Tässä tililuokassa on tehty henkilöstökysely henkilöstölle jossa selvitetään mm. työyhteisön hyvinvointia ja sitoutuvuutta työhön ja toimintaan.

Keskustelin Lievestuoreen settlementin vt. toiminnanjohtajan Sari Puttosen kanssa 7.4.2014 heidän sosiaalisesta tilinpäätöksestään .Hän kertoi, että tilinpäätöksestä on ollut heille hyötyä.

Yhteistyötahoille on ollut helpompi selvittää yhdistyksen koko toiminta ja kaikki hyvä juuri tilinpäätöksen kautta. Oleellista on juuri mitata aitoja asioita jotka ovat toimijaa lähellä ja kokevat niiden olevan oleellista toiminnassa. He eivät kuitenkaan ole tehneet sosiaalista tilinpitoa ja –päätöstä uudestaan sillä sen tekeminen vaatii henkilöstöressurssia, jota settlementillä juuri nyt ei ole.

9. JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA ESITYKSET JATKOTOIMENPITEIKSI

Sosiaalisen tilinpäätöksen tekeminen näyttää olevan vaativaa ja aikaa vievää työtä. Koko henkilöstö täytyy saada innostumaan tilinpidon tekemisestä ja irrottamaan henkilöstöressurssia sen tekemiseen. Esimerkiksi Uusix-verstaan henkilöstökyselyistä kertyi jo satoja kirjauksia, saati niiden vertailuista ja analysoinneista. Eikä mittauksia voi tehdä ilman oikeita kysymyksiä ja oikeita mittareita, jotka täytyy ensin kehittää organisaatiolleen sopiviksi.

Kevään aikana olen ollut itse lukuisia kertoja kertomassa Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry:n toiminnasta ja tuloksista ei yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille. Toiminnan esittelemisen on jokseenkin vaikeaa kun toiminta on laajaa ja tuottaa monenlaista ”hyvää” mukana oleville asiakkaille ja yhteistyökumppaneille. Yhdistyksen toimintakertomus kertoo pintapuolisesti sen mitä on vuoden aikana tehty. Taloudellinen tilinpäätös kertoo miten on taloudellisesti mennyt. Työpajan vaikuttavuuden mittareina käytetään nuoren sijoittumista koulutukseen tai työelämään. Etsivän nuorisotyön asiakkuuksia lasketaan lukumääräisesti. Kerholaiset kerrotaan kappalemäärillä. Tulokset ovat hyvin yksioikoisia, varsinainen sisältö jää taka-alalle, kun sitä ei ole mitattu millään.

Aluehallintovirastosta Kirsi-Marja Stewart kysyi Haapajärvellä käydessään nuorten ohjaus- ja palveluverkoston kokouksessa miksi ei mitata iloa. Miksi kaupunkien päättäjät eivät kysy asukkailtaan mikä kaupungissanne tuottaa iloa lapsille, nuorille,

aikuisille, vanhuksille ja juuri heiltä itseltään. Ei keneltäkään toiselta vaan juuri ihmiseltä itseltään. Silloin voidaan saada vastaus siihen mitä asioita ja toimintoja tulisi kehittää ja millaista jo oleva palvelu kaupungissa on. Tämä ajatuksia herättävä keskustelu sopii tähänkin sosiaalisen tilinpäätöksen esiselvityshankkeen motoksi. Pitää mitata niitä asioita joilla päästään etenemään kehitystyössä ja jotka ovat toiminnalle tärkeitä.

Kaiken kaikkiaan olen tullut siihen johtopäätökseen, että sosiaalinen tilinpäätös vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin tuoda näkyvä ja näkymätön hyvä esille. Lisäksi antaa mahdollisuuden vastata seuraaviin kohtiin :

- antaa organisaatiolle mahdollisuuden raportoida sosiaalista tulostaan todennettujen tosiasioiden pohjalta ”vahvistamattomien” väittämien sijasta.
 - tarjota sidosryhmille, rahoittajille ja toimeksiantajille lähtökohdan, jota vasten ne voivat arvioida, missä määrin organisaatio täyttää lupaamansa sosiaaliset ja yhteiskunnalliset tavoitteensa.
 - lisää sidosryhmien kiinnostusta organisaation tarkoitukseen, tavoitteeseen toimintatapaan ja etiikkaan.
 - mahdollistaa tiedon antamisen sidosryhmille koskien toiminnan laatua ja tuloksia verrattuina muuhun vastaavaan toimintaan.
 - tuo organisaation ainutlaatuiset arvot näkyville.
 - antaa johdolle mahdollisuuden seurata, ohjata ja kehittää toimintaa järjestelmällisesti ja tehokkaasti sekä muodostaa pohjan toiminnan laadun varmistamiselle ja kehittämiseksi.
 - antaa kaikille organisaation sidosryhmille mahdollisuuden osallisuuteen sekä tarkoituksenmukaisen pohjan tulevista tavoitteista ja toimintatavoista päättämiseen.
- (Björk&Siltanen 2009,7)

Itsestään sosiaalinen tilinpäätös ei synny, vaan vaatii alkuun panevana voimana projektin – erillisen rahoituksen, jonka avulla voidaan palkata henkilö kehittämään kaikki tilipidossa tarvittavat välineet ja mittarit, sekä laatimaan lopullinen tilinpäätös. Tilinpäätöksen tuomalla tiedolla pystyy organisaatio kehittymään edelleen ja tuottamaan parempia toimintoja ja palveluita. Iloa!

LÄHDELUETTELO

Björk Håkan & Siltanen Tytti Sot-käsikirja 2009. Sosiaalinen tilinpito.

Marttila Sirpa (toim.) Vastuunkantaja. Opas sosiaaliseen tilinpitoon.

Merenmies Jaana & Kostilainen Harri (toim.) Sosiaalisten vaikutusten mittaaminen ja hyödyntäminen.

Setlementtien sosiaalinen tilinpidon hanke 2008-2011. Lievestuoreen Setlementti ry:n sosiaalinen tilinpäätös 2009.

www.uusix.fi Helsingin sosiaaliviraston Uusix-verstaat

www.develooppi.fi

Haapajärvellä
31.5.2014

Auli Mikkola

Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry
toiminnanjohtaja